

I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШЕ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Тетяна Однолеток, Михайло Лянной

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка
Інститут фізичної культури

Анотація

В результаті дослідження определены роль и место педагогической практики в профессиональной подготовке студентов, уровень удовлетворения ее организацией в высшем учебном заведении и ее влияние на дальнейшее обучение студентов.

Annotation

Due to the research the role and place of the professional students preparation, the level of its organization in the high school and its influence on the further students education is confirmed.

Постановка проблеми. Сьогодні перед вищою педагогічною школою гостро стоїть проблема підвищення ефективності підготовки спеціалістів із вищою освітою та зниження ймовірності їх переходу в інші галузі професійної діяльності. Вирішення означеної проблеми, на думку переважної більшості педагогів-науковців, полягає в суттєвих змінах існуючої системи професійної підготовки [6,8]. Її кінцевою метою є не лише засвоєння майбутнім учителем певної суми знань, але й розвиток уміння застосовувати ці знання на практиці.

Провідна роль у цьому, на думку Н. В. Кузьміної, належить педагогічній практиці, від якої значною мірою залежить ефективність професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та їх подальший інтерес до професійної діяльності.

Проте, як свідчить аналіз наукової літератури [3], сьогодні значна частина студентів частково або повністю втрачає інтерес до майбутньої професії внаслідок негативного досвіду проходження педагогічної практики. Причиною цього є не тільки недостатній рівень підготовки студентів до педагогічної практики [5], але й організація останньої за традиційною системою, яка, на жаль, вже не може повністю задовольнити потреби сьогодення [2].

Саме тому набуває особливої уваги і потребує обов'язкового вирішення проблема підготовки май-

бутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики, проведення якої заплановано на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях, і від змісту, форм і методів якої значною мірою залежить рівень і якість отриманої студентами професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні вища фізкультурна освіта зазнає суттєвих змін, пов'язаних, перш за все, з економічною, політичною та соціальною сферами суспільного життя. Підготовка висококваліфікованих спеціалістів у галузі фізичної культури і спорту є одним із найважливіших завдань національної системи освіти, особливо сьогодні, коли відбувається постійне зниження рівня здоров'я та фізичної підготовленості населення.

Професійна підготовка студентів у ВНЗ включає два види підготовки: теоретико-педагогічну і практичну. Реалізація завдань практичної підготовки здійснюється шляхом організації та проведення практик – застосування та закріплення знань, отриманих у процесі теоретичної підготовки. Проведення різних видів практик на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях передбачено програмою МОН для всіх ВНЗ фізкультурного профілю.

Педагогічна практика є важливою складовою навчально-виховного процесу. Вона забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх учителів з їх практичною діяльністю в

педагогічному закладі, сприяє формуванню творчого ставлення студентів до педагогічної професії, визначає ступінь їх професійної компетентності та рівень педагогічної спрямованості [7].

Організація педагогічної практики повинна відбуватися з урахуванням низки принципів, найважливішим із яких є принцип неперервності, який передбачає послідовне включення студентів у різні види практичної діяльності, які ускладнюються поступово, від курсу до курсу.

Цієї ж думки дотримується і російський учений А. А. Райзіх, який вважає, що ефективність педагогічної практики можна забезпечити лише за умови її цілеспрямованої організації, що передбачає ускладнення її змісту від курсу до курсу, послідовне забезпечення наступності методів і засобів практичної підготовки студентів і здійснення єдиного керівництва їх практичною роботою.

Реалізація принципу неперервності педагогічної освіти можлива лише в умовах ступеневої підготовки, яка забезпечує наступність у змісті, формах і методах організації педагогічної практики і сприяє оптимізації процесу навчання [2].

Проблема професійної підготовки майбутніх учителів у процесі педагогічної практики (у тому числі й питання її організації) досліджувалася українськими вченими – Н. В. Казаковою, Л. І. Кацовою (2005), М. В. Карченковою (2006), російськими – Т. О. Михайловою, О. М. Матвеевою (2004), М. В. Широковою (2006), білоруськими – Л. В. Шукевичем (2008), О. А. Коптюгом (2008) та багатьма іншими. Ці дослідники переконані в необхідності вдосконалення змісту й організації педагогічної практики студентів педагогічних навчальних закладів з метою підвищення їх загального рівня професійної підготовки та формування стійкого інтересу до майбутньої професійної діяльності.

Мета дослідження – перевірити ефективність професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі педагогічної практики.

Організація та методи дослідження.

Завдання дослідження:

1. Визначити роль і місце педагогічної практики у професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури.
2. Проаналізувати рівень задоволеності студентів організацією педагогічної практики у ВНЗ.
3. Виявити вплив педагогічної практики на подальше навчання студентів у ВНЗ.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**: аналіз і узагальнення літературних джерел, педагогічне спостереження, анкетування.

Загальний індекс задоволеності студентів організацією педагогічної практики у ВНЗ визначали за методикою Н. В. Кузьміної та В. А. Ядова [4, 9].

Результати дослідження та їх обговорення. Для визначення ролі й місця педагогічної практики у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури, рівня задоволеності її організацією та впливу на подальше навчання студентів у ВНЗ було розроблено питання та проведено анкетування студентів II–V курсів та магістратури (VI курсу) Інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка.

Вибір студентів був обумовлений тим, що вони вже мають певний досвід практичної підготовки, а старші курси отримують дипломи за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями («Бакалавр», «Спеціаліст», «Магістр»), що дає можливість простежити ставлення студентів до педагогічної практики, виявити рівень задоволеності її організацією у вищому навчальному закладі та проаналізувати її вплив на подаль-

ше навчання в умовах ступеневої підготовки.

В анкетуванні брало участь 535 респондентів, із них 27,3% (146 чол.) – студенти II курсу; 21,3% (114 чол.) – III курсу; 30,7% (164 чол.) – IV курсу; 18,5% (99 чол.) – V курсу, 2,2% (12 чол.) – VI курсу.

На питання – «Як Ви вважаєте, чи потрібна педагогічна практика у вищому навчальному закладі?» 68,9% студентів II курсу, 62,7% – III курсу, 72,4% – IV курсу, 76,8% – V курсу, 75% – VI курсу дали позитивну відповідь, що свідчить про важливість місця і ролі педагогічної практики у процесі професійного становлення майбутнього педагога.

Результати аналізу відповідей на питання – «Чи задоволені Ви організацією педагогічної практики у ВНЗ?» – (рис. 1) показали, що 68,5% студентів II курсу, 68,4% – III курсу, 63,4% – IV курсу, 59,6% – V курсу та 25% – VI курсу достатньою мірою задоволені організацією педагогічної практики. У той же час 10,2% опитаних II курсу, 10,5% – III курсу, 15,3% – IV курсу, 17,2% – V курсу та 33,3% – VI курсу наголосили на необхідності обов'язкового вдосконалення організації педагогічної практики. Не знали, що відповісти, або зайняли байдужу позицію 21,2% респондентів II курсу, 21% – III курсу, 21,4% – IV курсу, 23,2% – V курсу та 25% – VI курсу.

При цьому спостерігається помітне зменшення загального індексу задоволеності студентів організацією педагогічної практики від другого курсу до останнього (рис. 2.), що на нашу думку обумовлено тим, що студенти старших курсів, маючи значний практичний досвід, більш об'єктивно підійшли до оцінювання рівня організації практики у ВНЗ.

Педагогічна практика суттєво впливає на подальше ставлення студентів до навчання у ВНЗ. Позитивний досвід проходження практики сприяє активізації піз-

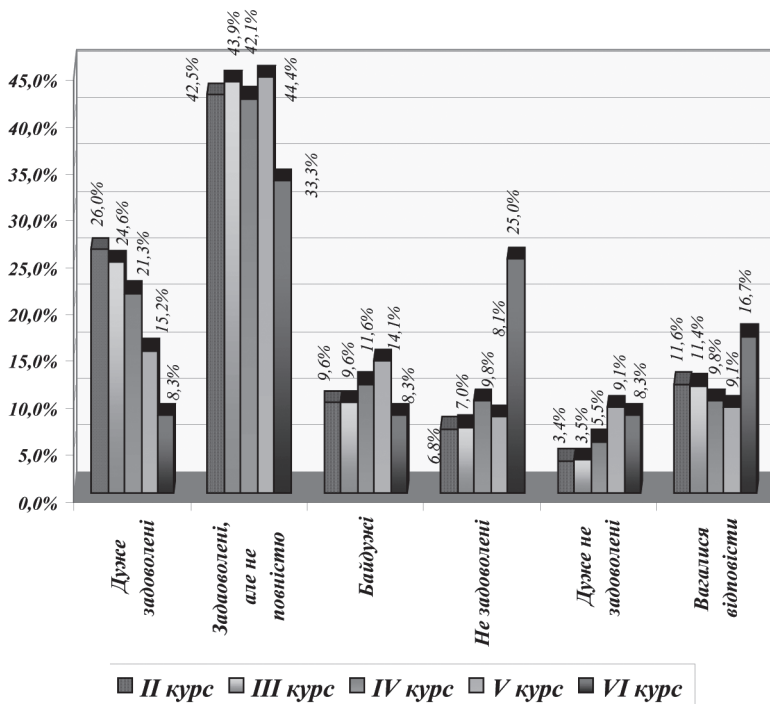

Рис. 1. Показники задоволеності студентів організацією педагогічної практики у ВНЗ

навальної діяльності студентів, формуванню стійкого інтересу до майбутньої професії; негативний, навпаки, – знижує рівень зацікавленості студентів до подальшого навчання та працевлаштування за фахом після закінчення ВНЗ.

Із 146 студентів II курсу на питання «Яким чином педагогічна практика вплинула на Ваше ставлення до подальшого навчання у ВНЗ?», 82 чоловіки (56,2%) від-

повіли, що інтерес до навчання залишився на тому ж рівні, із 114 студентів III курсу – 54 (61,7%), із 164 студентів IV курсу – 112 (68,7%), із 99 – V курсу – 54 (54,2%) та 5 (42,8%) – VI курсу. Втратили інтерес до подальшого навчання у ВНЗ 9,6% студентів II курсу, 8,4% – III курсу, 8,7% – IV курсу, 7,9% – V курсу, 8,3% – VI курсу.

Проблема вдосконалення змісту та організації педагогічної прак-

тики є спільною для більшості ВНЗ, про що свідчать результати, отримані в ході анкетування студентів різних спеціальностей за ідентичними питаннями, проведені в інших навчальних педагогічних закладах України [1,2,3].

Висновки.

1. Педагогічна практика, на думку студентів, є важливою і необхідною складовою професійної підготовки.
2. Результати задоволеності студентів організацією педагогічної практики у вищому навчальному закладі свідчать про необхідність удосконалення змісту, форм і методів її організації для майбутніх учителів фізичної культури в умовах ступеневої підготовки.
3. Підвищення інтересу студентів до подальшого навчання у ВНЗ за обраною спеціальністю, а від так і інтересу до майбутньої професійної діяльності, можливо забезпечити за умови вдосконалення організаційних засад педагогічної практики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вільчковський Е. Самооцінка професійної підготовки студентами-випускниками факультетів фізичного виховання університетів та фізкультурних ВНЗ України та Польщі / Е. Вільчковський, В. Пасічник // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХІІ), 2008. – № 8. – С. 28 – 34.
2. Казакова Н. В. Організаційно-методичні засади педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. В. Казакова. – К., 2005. – 20 с.

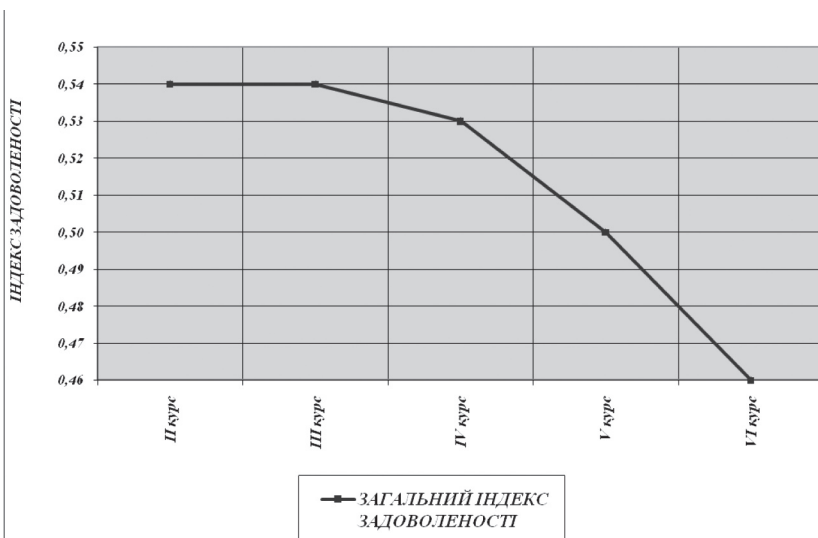

Рис. 2. Загальний індекс задоволеності студентів організацією педагогічної практики у ВНЗ

3. Кацова Л. І. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної практики як засіб формування в них професійного інтересу / Л. І. Кацова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наукова монографія за редакцією проф. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (ХХІІІ), 2007. – № 3. – С. 51 – 53.
4. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина – Л. Изд-во ЛГУ, 1970. – 114 с.
5. Машарская Н. М. Повышение эффективности подготовки к педагогической практике в свете требований образовательных стандартов нового поколения / Н. М. Машарская, Л. А. Шушко // Фундаментальные и прикладные основы теории физической культуры и спорта (научно-педагогическая школа А. А. Гужаловского) : материалы Международной научно-практической конференции. – Минск : БГУФК, 2008. – С. 480 – 482.
6. Райзих А. А. Педагогическая практика в профессиональной подготовке будущих специалистов по физической культуре / А. А. Райзих // Теория и методика физической культуры. – 2006. – № 12. – С. 8–9.
7. Хомич Л. Сучасні види педагогічних практик / Л. Хомич // Шлях освіти. – 1999. – № 4. – С. 4.
8. Черноштан А. Г. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / А. Г. Черноштан. – Луганськ, 2002. – 20 с.
9. Ядов В. А. Методология и процедура социологического исследования / В. А. Ядов – Тарту, 1968. – 281 с.

